DE RECHTSPRAAK IN DE ACHTTIENDE EEUW.

In de achttiende eeuw bestond de justitie uit een schepenbank, die om de veertien dagen tegen de avond vergaderde. Vanwege dit avondlijke rechtspreken noemde men dit "de genachtingen". Deze schepenbank bestond uit de schout en de schepenen. De schout was te vergelijken met onze officier van justitie. De belangrijkste mensen van een dorp of stad werden tot schepenen benoemd. Zij spraken recht volgens het oude.gewoonterecht.
Een aangeklaagde werd "geexamineerd" (verhoord) en werd gemaand "de oprechte waerheyt" aan de schepenbank te openbaren. Voldeden de aangeklaagden hier niet aan, dan werd het vonnis van "scherper examen" voorgelezen. Dit is de zgn. "tortuur"
De aangeklaagde werd op een stoel vastgebonden en dan werden "de duimschroeven" een voor een opgezet. Dit waren twee halve cirkels, die met een vleugelmoer om de gewrichten van de duim aangedraaid werden. Bleef de verdachte ontkennen, dan werden "de scheenschroeven" of "de spaanse stevelen" opgezet. Dit waren ijzeren schachten, bestaande uit twee helften, die met een soort drukpers bijeen geknepen werden, terwijl de armen achter de verdachte aan de muur waren vastgemaakt.
Als de verdachte dan nog volhield onschuldig te zijn, werd "de stroppade of wipgalg" toegepast. De armen werden hierbij op de rug gebonden en aan de voeten werden zware gewichten gehangen. Met een touw dat over een katrol liep, werd de verdachte aan de handen omhooggetrokken, terwijl vijf en twintig tot vijftig slagen met een roede over zijn ontblote rug dansten. Dit gaf de aangeklaagde zoveel kramp en pijn in zijn lichaam dat hij wel moest bekennen ofwel dat hij tijdens zo'n urenlange behandeling van ellende stierf.

In het Rijksarchief te Maastricht zijn nog veel "gichtregisters" te vinden, waarin de verhoren van vooral de bokkenrijders zijn vastgelegd.
Jacobus Offermans uit Schin op Geul, die "gerichtsbode" was, was ook "bokkenrijder" en over hem leest U hierna.

JACOBUS OFFERMANS "gerichtsbode", (veldwachter) ..... en "bokkenrijder."

In een van deze Extracten (uitreksels van verhoren) d.d. 10 april 1776 lezen we dat de heer C.L. de Limpens "crimineel officier" van de Heerlijkheid Schin op de geul is en dat de "gerichtsbode" (veldwachter) Jacobus Offermans de aangeklaagde is.

Dit extract telt 25 pagina's. Normaal werden deze verhoren 's avonds gehouden, maar hier is er sprake van "extra ordinarie" en die werden overdag gehouden.

Dit verhoor begon om 10 uur in de ochtend en daar de beklaagde niets wilde vertellen werd hij om vijf minuten voor half elf in het bijzijn van dokter Jaspers op de stoel van "tortuur" vastgebonden, nadat hij eerst "vruchteloos" bang was gemaakt door het voorlezen van de martelingen.

Om half elf werden de duimschroeven opgezet en daar hij nog niets wilde zeggen werd vijf minuten later een van de scheenschroeven opgezet, met als resultaat dat hij om zeven minuten voor elf de volgende verklaring aflegde:

"Ik, Jacobus Offermans ben 24 jaar lid van de bende van nachtdieven omdat ik daartoe in verleiding gebracht ben door Anthoon Bosch uit de Heek.
Deze Anthoon Bosch had bij hem een ruit ingezet en wees elke vergoeding hiervoor van de hand onder voorwaarde dat de beklaagde hem wel een keer een "plaisir" (plezier) kon doen.
Op zekeren dag kwam Nijst Packbier hem halen voor het inwilligen van dat "plaisir".
Zonder te vragen wat dat was ging ik mee. Om een uur of tien in de avond trok ik met Anthoon Bosch, diens dochter Gertruud, Nijst Packbier en een aantal mij onbekende mensen naar de Maasband (een gehucht onder de gemeente Stein), waar ik op wacht moest staan terwijl de rest van de bende de woning van Walraven plunderde."

En dan noemde hij de volgende namen van "complicen".
Nicolas Reems (alias Slechtreem), Anthoon van der Put, Mathias Bormans en Daniel den armen man, allen uit de Heek.
Hij ontving voor zijn werk van Anthoon Bosch een copstuyver.

Verder bekende Jacobus Offermans de volgende diefstallen:
1. Medeplichtig aan de overval op Walraven op 23 Augustus 1756.
2. Diefstal bij Johannes Frissen in Arensgenhout
3. Diefstal bij de Eremiet op de Schaesberg op 15/16 apr. 1762.
4. Diefstal bij Hendrik Ritsen, Wijnandsrade op 19/20 apr.1762.
5. Diefstal bij de pastoor te Margraten op 21/22 okt. 1774.

Tevens noemt hij de namen van 4 mensen uit Valkenburg, 11 uit de Heek, 4 personen uit Klimmen, 4 uit Craubeek, 6 uit Weustenrade en Retersbeek en verder Arnold Lassauw, Lenard Didden (swart Leentje) en Johan Geerlings uit Hollands Walem.

Hier ziet u duidelijk dat de bovenste helft van Walem Hollands gebied was, terwijl het dorp en het onderste stuk Walem onder Spaans gezag stonden.

Bij een volgend verhoor noemt hij nog Anthoon Brassee (de Moks) en Caspar van Mechelen tegenover de kerk in Schin op Geul.
Op de derde dag van het verhoor verklaart Jacobus Offermans dat hij de eed afgelegd heeft in het huis van Lenard Didden, waar hij als knecht werkte. Samen met hem legde Arnold Lassauw, Joannes Geerlings en Lenard Didden de eed af.

Tevens noemde hij weer een twintigtal namen waaronder uit Hollands Walem: Thomas Heuts, vrijgezel en graanhandelaar, Mees Bonten, gehuwd met Lisbet Lassauw.

Jacobus Offermans werd op 24 September 1776 veroordeeld tot de strop door het "Gericht van Schin op Geul" en stierf op 28 sept. 1776 om 11.15 uur aan de galg aan de Zeekoel te Brunssum.

Naschrift:
Onder invloed van de onmenselijke folteringen hebben veel onschuldigen toegegeven aan het hun ten laste gelegde strafbare feit en ook andere mensen op die manier aan de galg geholpen.

Dré Kickken

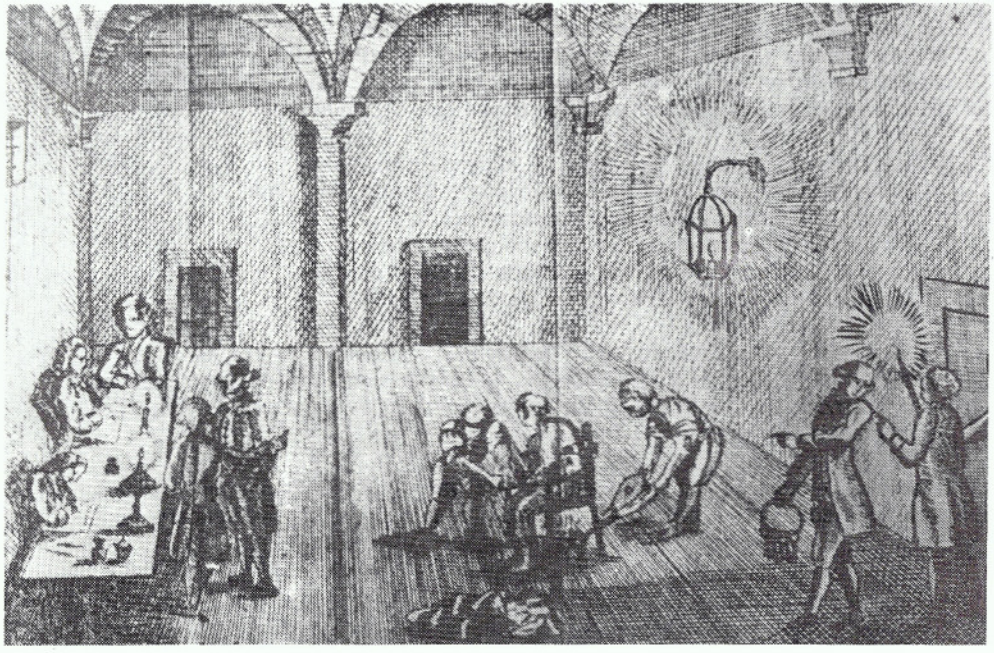

De foltering van de chirurgijn Kirchhoffs. Naar een kopergravure in de Relation van 1781. (Origineel: Staatsbibliotheek Darmstadt.)

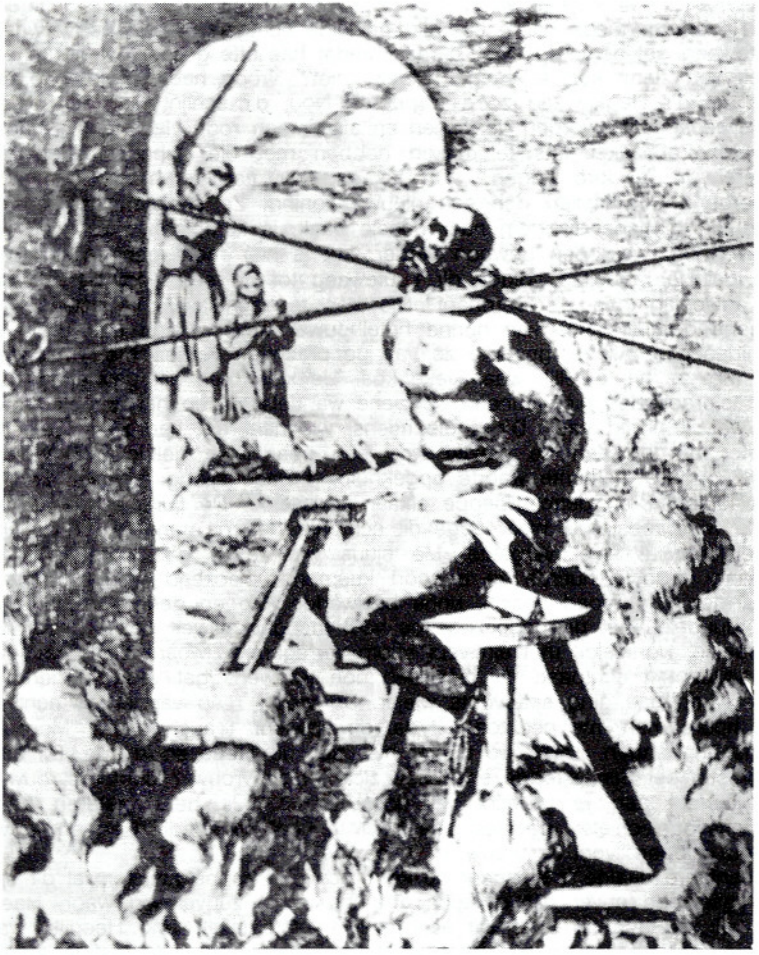

Het folterpaard of tortuurstoeltje. (Uit het werk van P. M. Tanner sj. Praag 1675.)